

Proces gericht werken op De Bunders

Per augustus 2016 zijn wij gestart met procesgericht¹ werken in ons onderwijs.
In dit document beschrijven wij op hoofdlijnen wat de achtergronden zijn van dit schoolconcept.

Uitgangspunten

Procesgericht werken gaat uit van twee pijlers: Betrokkenheid en het Welbevinden van kinderen. De gedachte daarachter is dat kinderen een optimale ontwikkeling doormaken als ze met betrokkenheid werken en met plezier naar school gaan.

De grondlegger van dit concept is prof. dr. Ferre Laevers.
Procesgericht werken houdt zich niet zozeer bezig met het eindproduct, maar veel meer met het proces dat zich afspeelt in de kinderen en in de groep.

Hierbij kennen we vier hoofddoelen:

- een gezonde emotionele basis hebben
- exploratiedrang ontwikkelen; de wereld om je heen verkennen
- basiscompetenties beheersen
- verbondenheid voelen.

Het is onze taak om kinderen te laten groeien en een basis leggen voor vaardigheden die ze in de toekomst nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen.

Prof. dr. Luc Stevens geeft aan dat er drie psychologische basisbehoeften belangrijk zijn om mensen en dus kinderen te laten groeien.
-relatie: een goede relatie met de mensen om je heen zorgt voor welbevinden.
-competentie: als je je competent voelt zorgt dit voor intrinsieke motivatie.
-autonomie: je hebt het nodig om je verantwoordelijk te voelen voor je ontwikkelingsproces.
Dan vindt persoonlijke groei plaats, zodat je eigenaar bent van je eigen ontwikkeling.
Het werken vanuit deze basisbehoeften doen wij al veel langer en is daarmee niet nieuw voor ons.

Drie psychologische basisbehoeften = de vitamines voor groei!

Relatie
Competentie
Autonomie

Welbevinden
Intrinsieke motivatie
Persoonlijke groei

Hoe zien we dat terug in ons onderwijs op De Bunders?

Onze basisgroepen zijn heterogeen. Dit betekent dat leerlingen van verschillende leeftijden in de basisgroep gemengd zitten. In Leergroep I 4-5-6 jarigen, in Leergroep II 7-8-9 jarigen en in Leergroep III 9-10-11 jarigen.

Kinderen leren op verschillende manieren: ze leren van elkaar, van de leerkrachten en ze maken gebruik van en gaan op onderzoek uit in de groep. Ze leren van vrienden en vriendinnen, thuis, op de sportclub etc.
Uit onderzoek blijkt dat school ongeveer voor 20% een bijdrage levert aan de ontwikkeling/leren van kinderen.

Op onze school hebben we de omgeving rijk gemaakt, dit noemen we de rijke leeromgeving.
In een rijke leeromgeving zijn allerlei verschillende materialen die uitnodigen om te leren, spelen, ontdekken, oefenen en experimenteren op allerlei gebied.

¹ Bron:

<https://shop.onderwijsmaakjesamen.nl/een-procesgerichte-aanpak-voor-6-tot-12-jarigen-in-het-basisonderwijs.html>

Deze rijke leeromgeving krijgt zijn vorm op leerpleinen.

Zo kent Leergroep I een taalplein, een rekenplein, een kunstplein, een techniekplein, een beweegplein en een wereldplein.

Leergroepen II en III kennen een taalplein, leesplein, kunstplein, rekenplein, werkplein en beweegplein.

De rijke leeromgeving neemt een belangrijke plaats in. Zoals hierboven beschreven is de rijke leeromgeving een omgeving die uitdagend is voor alle kinderen en die de betrokkenheid verhoogt.

Zeven andere betrokkenheid verhogende factoren zijn:

1. werken aan positief klasklimaat/sfeer;
2. aanpassing aan de mogelijkheden van elk kind vanuit de gedachte: "Het maakt niet uit hoe langzaam je gaat als je maar niet stopt." (Confucius);
3. werkelijkheidsnabijheid, de omgeving of de activiteit lijkt op de werkelijkheid;
4. veel wisselende activiteiten en werkvormen;
5. expressie, uiten in een vorm die bij je past van impressie naar expressie;
6. samen leren;
7. ruimte voor leerling initiatief en zelf keuzes maken.

Voor het handelen van de leerkracht betekent dit dat de instructies betekenisvol zijn en het aanbod voor de kinderen werkelijkheidsnabij is. Het aanbod kan worden verzorgd door de leerkracht, door de kinderen of door anderen, bijvoorbeeld ouders, een kunstenaar, of andere deskundige.

Om de leerlingen een passende verantwoordelijkheid te geven maken we gebruik van een model met drie onderdelen: ruimte, tijd en criteria:

- waar leerlingen mogen werken (ruimte);
- hoelang ze over de activiteit/opdracht mogen of kunnen doen, hoe lang ze nodig denken te hebben (tijd);
- waar de opdracht aan moet voldoen, wanneer ben je tevreden, wat wil je bereiken (criteria).

Dit kan per opdracht of soms per leerling anders zijn, passend bij wat de leerling nodig heeft. Zo krijgt 'Passend Onderwijs' vorm op onze school.

De leerkracht heeft veelal de rol van begeleider/coach en geeft aanvullend instructies voor wie dat nodig heeft.

De leerkracht bekijkt het proces, hoe de leerling werkt, neemt het initiatief en is er sprake van zelfsturing.

Dat kun je zien aan: werken de leerlingen met een plan, hebben ze nagedacht over bijvoorbeeld het materiaal, wat ze nodig hebben, laten ze zich niet afleiden?

Voor de leerkracht is het belangrijk om een goede balans te vinden tussen activiteiten die door de leerkracht gestuurd worden en waar ruimte is of waar die te vinden is, voor het initiatief van de leerlingen.

Met behulp van de leerlijnen van het CED dragen we er zorg voor dat alle leerstof aan bod komt:

<http://www.leerlijnen.cedgroep.nl/wat-zijn-leerlijnen.aspx>

Op de pleinen hangen de doelen ook zichtbaar bij de activiteiten en/of worden ze door de leerkracht benoemd.

Kijken naar de pijler betrokkenheid.

De leerkrachten observeren de betrokkenheid. Dit doen ze door de signalen van betrokkenheid gericht te observeren gedurende korte tijd. Op basis van wat de leerkracht ziet worden de leerlingen ingeschaald.

Hiervoor gebruiken wij de Leuvense betrokkenheidsschaal (Ferre Laevers):

Signalen van betrokkenheid zijn:

- concentratie
- energie
- creativiteit en complexiteit
- mimiek en houding
- vasthoudendheid
- nauwkeurigheid
- reactietijd
- verwoording
- genieten

De mate van betrokkenheid is belangrijk voor het proces van leren.

Leerlingen leren als ze zich ergens in vast moeten bijten. Leren vergt energie en is een proces van proberen en opnieuw doen. Als een leerling een score van 4 of 5 op de schaal laat zien dan is er sprake van hoge betrokkenheid en sprake van fundamenteel leren (leren dat er echt toe doet). We scoren de betrokkenheid drie maal per jaar.

Filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=VETVroIb1MQ>

Kijken naar de pijler Welbevinden

Welbevinden is een signaal dat een leerling het op emotioneel vlak goed maakt.

Het welbevinden van de leerling observeren we in de dagelijkse gang van zaken en weten we ook uit gesprekken met kinderen en van kinderen met elkaar. En juist ook uw informatie over uw kind aan ons, is hier van belang.

Signalen van welbevinden: een kind

- voelt zich als een vis in het water
- geniet
- heeft plezier
- is open
- spontaan
- straalt vitaliteit uit
- heeft zelfvertrouwen
- stelt zich weerbaar
- is gelukkig

Filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=deQS0mdcGTg>

We vinden het belangrijk om naast onze bevindingen te weten hoe de leerlingen over hun eigen betrokkenheid en welbevinden denken. Hiervoor gebruiken we vragenlijsten die de leerlingen zelf invullen en zichzelf scoren op betrokkenheid, welbevinden en hoe goed ze zichzelf vinden op de vakgebieden: Looqin2u.

Om de ontwikkeling van onze leerlingen goed te volgen, maken we gebruik van:

- overleg met collega's, ze kennen immers alle kinderen van de leergroep;
- observaties door de leerkracht;
- metingen, waar staat een leerling vooral wat is de volgende stap die nodig is in de ontwikkeling;
- een volgsysteem waarin we het proces van de leerlingen kunnen volgen: Looqin2u.

De ontwikkeling van de leerlingen bespreken we driemaal per jaar met de ouders,

- in oktober bespreken we het welbevinden en de betrokkenheid
- in februari en juni bespreken we het welbevinden, betrokkenheid en de prestaties.

Hoe ziet een dag eruit?

Leergroep I: leerjaar 1, 2 en 3:

Iedere morgen starten we in de kring in de basisgroep. In de kring worden belangrijke belevenissen van de kinderen besproken. Ook wordt het aanbod per plein uitgelegd en op basis hiervan maken de jongste kinderen keuze voor een activiteit voor deze ronde.

Er zijn drie rondes per dag met uitzondering van de woensdag, dan zijn er twee rondes. Na iedere ronde gaan de kinderen terug naar hun basisgroep.

Als een leerling een keuze heeft gemaakt hangt hij zijn naamkaartje op het planbord bij de gekozen activiteit.

De oudste leerlingen zijn voor taal en rekenen ingedeeld in instructiegroepen; deze zijn voor hen verplicht.

Na de instructierondes kunnen de oudsten ook kiezen voor een plein of activiteit.

De dag sluiten we af in de kring in de basisgroep waar we terugblikken op wat we die dag hebben gedaan.

Leergroep II: leerjaar 4 en 5:

Hier zijn alle leerlingen ingedeeld instructiegroepen voor rekenen, taal en lezen.

Naast deze instructiegroepen werken deze leerlingen ook met contractwerk op het werkplein. Het contractwerk zijn keuzetaken waar de leerling zo zelfstandig mogelijk aan kan werken. Het vereist ook planningsvaardigheden.

Aanvullend is er ook ruimte voor extra gym, kunst, een atelier of workshop of eigen initiatief voor het maken van een les of het geven van een workshop door het kind zelf.

Leergroep III: leerjaar 6 en 7:

In leergroep III zetten wij het werken uit de leerjaren 4 en 5 door, maar nu in leerjaren 6 en 7. De werkwijze en de indeling in Pleinen is gelijk aan Leergroep II; kinderen variëren in leeftijden van 9,10 en 11 jaar.

Leerjaar 8 is nog een aparte groep in 2018-2019 en integreert per augustus 2019 in Leergroep III.

Wij zijn ook in gesprek met de collega's van het Voortgezet Onderwijs en onderzoeken hoe een goede aansluiting tussen onze school en het VO kan plaatsvinden. In het VO zélf vinden ook vernieuwende -meer procesgerichte- werkwijzen plaats die aansluiten op onze werkwijze.